

Motion till riksdagen 2005/06: MJ560

av Ragnwi Marcelind m.fl. (kd)

Ett flexibblare strandskydd

1 Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna överförs till kommunerna och att länsstyrelserna erhåller prövningsrätt.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad i motionen anføres om att strandskyddet bör komma in i kommunernas översiktsplanering.
3. Riksdagen begär att regeringen lägger fram förslag till ändring så att Naturvårdsverkets överprövande grund i strandskyddsärenden tas bort.

2 Sammanfattning

Sveriges fantastiska natur med en lång kustlinje och en rikedom av insjöar och vattendrag är något vi ska värna om och bevara för efterkommande generationer. Människans närvaro utgör både en förutsättning för och hot mot dessa olika vattendrag.

Flera skärgårdar är i grunden avfolkningsbygder med ett omfattande säsongboende. Här kan behoven av stöd till lokalt näringsliv och permanent boende vara starkare än behovet att reglera. I många kommuner som hotas av avflyttning kan just det natur- och strandnära boendet vara en attraktionskraft för att behålla eller locka till sig nya invånare.

Samma avvägning mellan bevarandeintressen och utvecklingsintressen måste göras vad gäller insjöar och olika vattendrag.

Denna avvägning måste se olika ut i olika delar av landet. Eftersom olika områden har skilda värden och möjligheter måste utvecklingen noga anpassas till platsen och den aktuella situationen.

I denna avvägning måste de avgörande besluten överlåtas till kommunerna i nära samråd med de medborgare som berörs. Inom områden med lågt bebyggelsetryck och talrika sjöar och vattendrag ska kommuner med stöd av analyser i översiktsplanen kunna medge undantag från strandskyddsbestäm-

Fel! Okänt namn på

melserna om inte det rörliga friluftslivet eller den biologiska mångfalden äventyras.

Kristdemokraterna anser att det generella strandskyddet enligt miljöbalken ska kvarstå för hela landet, men att beviljande av dispens bör flyttas till kommunal nivå. Härvid förutsätts att kommunerna inhämtar erforderlig kompetens beträffande de biologiska värdena, och om detta ej finns på kommunal nivå ska länsstyrelsens kompetens inhämtas. Därför bör Naturvårdsverkets besvärsmått i strandskyddsärenden tas bort.

Det är dock av största vikt att undantag ges under förutsättning att varken den biologiska mångfalden eller kommande generationers tillgång till strandlinjen äventyras.

3 Det strandnära byggandet

Av Sveriges totala areal utgörs 52 procent av skog, 8 procent är jordbruksmark, 9 procent är öppen myr och 9 procent är vatten. Endast 3 procent av marken är bebyggd, 7 procent är gräsmark av olika slag och resterande 12 procent är berg i dagen, övrig trädbevuxen mark, impediment och liknande.

Totalt finns det cirka 3,5 miljoner byggnader i Sverige. 426 000, eller 14 procent, av dessa ligger inom 100 meter från kust- eller strandlinje, varav cirka 200 000 är fritidshus. Närmare hälften av denna strandnära bebyggelse har tillkommit efter det att strandskyddsbestämmelserna infördes i början av 1950-talet. 1960-talet var den period då flest byggnader tillkom i 100-meterszonen – cirka 5 000 per år mot drygt 1 000 per år under de senaste åren.

4 Varför strandskydd?

Strandskyddet är till för att trygga förutsättningarna för allmänhetens friluftsliv och att bevara goda livsvillkor på land och i vatten för växt- och djurlivet. Fram till 1994 gällde strandskyddet enbart i förhållande till friluftslivets intressen. Då utvidgades syftet för att kunna bevara stränderna på grund av deras stora betydelse för den biologiska mångfalden. Strandskyddet innebär att det är förbjudet att genomföra en rad åtgärder inom den strandskyddade zonen. Den sträcker sig vanligtvis 100 meter från såväl land- som vattensidan av strandkanten vid kuster, sjöar och vattendrag.

Förbud gäller mot att uppföra nya byggnader och att ändra befintliga byggnader så att de kan användas till något annat ändamål. Det är förbjudet att gräva eller på annat sätt förbereda för sådana byggnader. Det är förbjudet att utföra andra anläggningar eller anordningar som strider mot strandskyddets syfte, dvs. inkräktar på tillgängligheten enligt allemansrätten eller väsentligt försämrar livsvillkoren för djur och växter. Exempel på detta är båthamn, bryggor, parkeringsplatser och golfbanor. Det är också förbjudet att utföra andra åtgärder som kan skada växt- och djurliv, t.ex. att fälla träd, gräva

eller gödsla. Om det finns särskilda skäl kan man få dispens från förbuden. Ansökan om dispens görs till länsstyrelsen, eller till kommunen om länsstyrelsen har delegerat ansvaret.

5 Skäl för ett flexiblare strandskydd

Den nuvarande lagstiftningen innebär dock fortfarande ett generellt förbud mot att bygga intill 100 meter från hav, insjö eller vattendrag. Länsstyrelsen kan utvidga denna gräns till 300 meter och dispens ges endast i undantagsfall. Mot bakgrund av att Sverige är rikt utrustat med stränder längs åar, sjöar och hav ter sig detta omotiverat. Totalt finns 92 409 sjöar större än en hektar i Sverige.

Lagstiftningen försvarar också för ett bevarande av en levande skärgård. Förbudet mot strandnära bebyggelse har medfört svårigheter att utveckla boende och annan verksamhet, inte minst mot bakgrund av det sviktande befolkningsunderlaget i dessa områden. Problemen har även gällt för stora delar av glesbygden.

Ett sätt att locka människor att vilja flytta till glesbygdsområden är att erbjuda attraktiva strandnära boenden. En ökad möjlighet till bebyggelse i strandnära områden skulle kunna skapa förutsättningar för att hålla landskapet levande genom ett ökat befolkningsunderlag för handel och offentlig service. Även i många tätorter har attraktiv bebyggelse i strandnära områden förhindrats av lagstiftningen. Det generella förbudet mot strandnära nybebyggelse innebär också att priser på befintliga fritids- och bostadshus i dessa lägen pressas upp. I kombination med fastighetsskatten leder detta till att endast ett fåtal har råd att bosätta sig eller avnjuta sin fritid i strandnära områden.

Allt detta talar för att kommuner i glesbygden bör ges möjlighet att i sin fysiska planering undanta vissa områden från strandskyddsbestämmelser.

6 Regeringens arbetsgrupps utredning

En arbetsgrupp i Miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet presenterade i juli 2005 ett förslag till förnyat strandskydd. Förslaget är nu ute på remiss.

Förslaget innebär att det ska kunna beslutas om att strandskydd inte ska gälla om en sådan åtgärd långsiktigt bidrar till lokal eller regional utveckling för en kommun med god tillgång till inlandsstränder. Problemet är att detta skulle innebära lättnader i endast 61 kommuner med särskilt god tillgång till inlandsstränder.

Länsstyrelsen föreslås också i det enskilda fallet kunna ge dispens från strandskyddet för en- eller två familjshus i anslutning till samlad bebyggelse i de 62 utpekade kommunerna. Dessa kommuner är vinnare i regeringens förslag men vad händer med övriga kommuner? Och varför anses inte fritidsbebyggelse kunna bidra till lokal eller regional utveckling?

Fel! Okänt namn på

Arbetsgruppens förslag innebär att de många förslagen om lättnader i reglerna och ökat kommunalt inflytande i beslutsprocessen inte hörsammats. Arbetsgruppen skriver bl.a. att ”en friare dispensregel skulle innebära ett ostrukturerat byggande som i hög grad styrs av slumpvisa dispensansökningar med utgångspunkt i enskildas markinnehav”.

7 Kristdemokraternas förslag

För att värna viktiga naturintressen från exploatering ska strandnära bebyggelse som en huvudregel vara förbjuden. Möjlighet bör dock finnas för kommunerna i enlighet med den kommunala självstyrelsen att medge strandnära bebyggelse där inte värdefulla naturintressen eller andra allmänna intressen kolliderar med önskemålen att bebygga strandnära.

De nu gällande reglerna är skrivna för befolkningstäta områden med högt exploateringsstryck, medan den passar sämre i glesbygd där ibland antalet sjöar och vattendrag är lika stort som antalet innevånare. Naturligtvis är det så att byggnationer ej ska tillåtas där risk för översvämningar finns som kan skada egendom. Men det torde finnas åtskilliga mil av strandnära mark där sådan risk inte föreligger.

Avvägningen mellan bevarandebestämmelserna och utvecklingsintressen bör i större utsträckning än i dag överlåtas till de kommuner och medborgare som berörs.

Kommunala bedömningar kan bli mer flexibla utifrån regionala och lokala behov och förutsättningar. Kristdemokraterna anser att det är ett omyndigförklarande av kommunerna att se strandskyddet som ett statligt intresse. Eftersom kommunerna har ansvar för planering och byggande måste man ges full rätt att besluta även om strandskydd. Strandskyddet bör komma in i kommunernas översiktsplanering. Kommunen bör t.ex. i arbetet med översiktsplan ta ställning till var dispenser kan lämnas. Kommunen kan också i sitt beslut om översiktsplan ange om det på vissa strandavsnitt bör tas fram en fördjupad översiktsplan eller detaljplan innan dispenser kan lämnas.

Kristdemokraterna föreslår därför att rätten att medge undantag från strandskyddsbestämmelserna överförs till kommunerna och att länsstyrelserna erhåller prövningsrätt. Naturvårdsverkets överprövande funktion i strandskyddsärenden bör därmed tas bort.

Stockholm den 5 oktober 2005

Ragnwi Marcelind (kd)

Dan Kihlström (kd)

Johnny Gylling (kd)

Tuve Skånberg (kd)

Björn von der Esch (kd)

Annelie Enochson (kd)

Sven Gunnar Persson (kd)

Lars Gustafsson (kd)